Jubileumsskrift

Folk i arbeid, jord i hevd

Troms Bonde- og Småbrukarlag

1921 - 2021

Innhold

Innhold.....2
Gratulerer med 100års-jubileet!.....3
Et lag blir til.....4
Fra møteprotokollen, 1949-1995.....8
Lagsarbeid på 80-tallet.....16
Tromslandbruket i en brytningstid, 1998-2007.....18
2010-2021 sett med fylkesledernes øyne.....25
Navn i Troms Bonde- og Småbrukarlag.....31
Vi gratulerer.....34

**Troms Bonde-
og Småbrukarlag**

Telefon 932 44 599
E-post troms@smabrukarlaget.no
Nettside www.smabrukarlaget.no/troms
Facebook www.facebook.com/TromsBS

Kilder:
Feiring, Rovde, Tøste: Den norske småbrukaren 1913-1988. Det Norske Samlaget, 1988
Protokoller, årsmeldinger og årbøker for Troms Bonde- og Småbrukarlag
Intervju med Nils Erik Bjørklund og Gunnar Eilertsen, Tromsø.

Gratulerer med 100års-jubileet!

Det er med varme tanker jeg hilser jubilanten. Jeg har hatt noen av mine fineste år som tillitsvalgt i Troms Bonde- og Småbrukarlag. Og organisasjonen har alltid slåss for at alle bønder og alle gårdsbruk er verdt å ta vare på!

Min mann og jeg kom til Lyngen i 1979. Som innflytta søringer, som unge, og som geitbønder helt uten utdanning av noe slag. Likevel følte vi at vi ble tatt imot med åpne armer. Det er faktisk ikke en klisje at nordlendinger er rausere, mer rett fram og mer hjelpsomme enn gjennomsnittet. Kanskje var det noe av grunnen til at det «store hamskiftet» i organisasjonen gikk så bra som det gjorde i Troms?

Sentralt i NBS tok nye krefter i organisasjonen et politisk generaloppgjør på begynnelsen av 80-tallet. Løsrivelsen var rettet mot Bondelaget og samvirkeorganisasjonene, og mot de politiske partiene. Resultatet var stor tilstrømming av nye medlemmer og stort engasjement. Men også mange opprivende debatter. Også i Troms kom en ny generasjon tillitsvalgte inn på 80-tallet. Mange av oss med et radikalt politisk ståsted, mange med bakgrunn i miljøbevegelsen, kvinnebevegelsen eller solidaritetsorganisasjoner. Vi var utålmodige, vi ville tenke globalt, og vi var slett ikke alltid så diplomatiske. Likevel er mitt inntrykk at veteranene, de med et helt liv bak seg i organisasjon, de tok oss på alvor og ga oss plass. Ikke uten å si imot når de var uenige, eller ved å trekke seg tilbake. Nei tvert imot ser jeg tilbake på denne tiden som en viktig brytningstid der politisk erfaring ble utfordret av nye tanker og ideer. Vi lærte av hverandre og sammen utviklet vi ny politikk.

Jeg fikk gleden av å være fylkesleder i 1989 til 1992. Jeg vil takke alle dere som la ned så mye engasjement og arbeid i den perioden. Her må jeg begrense meg til å si ingen nevnt, ingen glemt.

Bonde- og Småbrukarlaget kan se tilbake på mange viktige seire som har gitt større mangfold og verdiskaping i bygdene. Men den tunge trenden mot færre bruk og hardere akkord er alarmerende. Troms Bonde- og Småbrukarlag er derfor viktigere enn noen gang.

Til lykke med dagen og til lykke med fortsatt kamp for levende bygder!

Aina Bartmann

Et lag blir til

Den første fagorganiseringa i jordbruket kom i gang midt på 1800-tallet, da Thranitterbevegelsen bidro til å samle husmenn og landarbeidere på Østlandet. Men myndighetene slo hardt ned på dette, og folk ble skremt for lang tid framover. Mot slutten av 1800-tallet organiserte imidlertid arbeiderne seg i stadig sterkere fagforeninger, og bøndene stiftet Norsk Landmandsforbund i 1896. Landmandsforbundet ble ledet av større gårdbrukere, og disse hadde ofte andre interesser enn småbrukerne og landarbeiderne som sto langt nede på rangstigen.

Jordbrukstellinga i 1907 viste at 89% av norske gårdsbruk var på under 50 dekar, og 68% var på under 20 dekar. Når jordbrukspolitikken i liten grad ivaretok de små brukene, var det et klart behov for en egen organisasjon for disse. Rundt 1910 ble det dannet en del småbrukarlag både i Norge og i nabolandene. I Danmark ble husmandsbevegelsen samlet til en landsdekkende organisasjon i 1913, samme året som Norsk Småbrukerforbund (senere Norsk Bonde- og Småbrukarlag) ble stiftet.

Norsk Småbrukerforbund tok mål av seg til å være en "faglig og upolitisk sammenslutning av lag, hvis formaal er at fremme medlemmernes økonomiske interesser gjennem fagoplysning samt gjennem samvirke og samarbeide..." Forbundet ville ta opp spørsmål vedrørende erverv og drift av småbruk, innkjøp av varer, avsetning på produkter, lønns- og boligforhold til jord- og skogsarbeiderne, og ellers "ta enhver opgave op, som kan bidra til at skape bedre kaar for smaabrukerstanden". Småbruker-begrepet omfattet "alle, der enten selv bruker jord eller i alt væsentlig deler smaabrukernes kaar og interesser".

De første lovene sa ingenting om fylkeslag, men etterhvert som antall medlemmer og lokallag vokste, meldte behovet seg. Ikke minst var det viktig å få etablert lag som på fylkesnivå kunne representere småbrukarlagene overfor landbruksselskapene. Oppland var første fylke ut i 2015, og etter hvert kom flere til. 1921 var et stort etableringsår for fylkeslag, da bl.a. laget i Troms ble stiftet.

Starten i Troms

Også i Troms var det mange som støttet den ideologien som Norsk Bonde- og Småbrukarlag var tufta på. Enkeltpersoner vervet seg som medlemmer, og etter hvert fikk vi flere lokale lag.

I Målselv var det et lokallag allerede i 1914/15, og flere andre lag ble dannet i årene som fulgte. I 1921 var det 11 lag i Troms, og Innlandet Småbrukarlag i Tromsøysund tok opp spørsmålet om en fylkes-organisasjon. Samtlige lokallag ga sin tilslutning, og det ble innkalt til konstituerende møte i Tromsdalen 28. august 1921. Der ble følgende valgt:

Styre:

- Harald Larsen, Ramfjordnes, formann
- Albert Fosli, Målselv
- Lars G. Krogstad, Bardu
- Julius Johansen, Mjelde
- Hagerup Alfred Johansen, Andersdal

Varamenn:

- Helge Hansen Berg, Berg på Innlandet.
- Ole Meyer Johansen, Kraksletta
- Johan Hilmar Brox, Mjelde

Revisorer:

- Tormod Holand
- Reinert Vikland

Loven for fylkeslaget ble også vedtatt i dette møtet (se neste side).

Harald Larsen ble sittende lenge som leder i fylkeslaget. Selv om organisasjonen hadde problemer utover 20-tallet og tidlig på 30-tallet, overlevde den depresjon og nedgangstider. Med de nye omstenings-lovene på 30-tallet steg optimismen og troen på framtiden

For å ha plass i representantskapet til landslaget, måtte fylkeslagene ha minst 5 lokallag og 100 medlemmer. Troms oppnådde dette i 1939, men mistet plassen igjen året etter pga for lavt medlemstall.

Da krigen kom, ble laget midlertidig nedlagt for å unngå å bli dratt inn som støttespillere for Quisling og NS.

§ 1 Lagets oppgave er å samle Småbrukarlagene i fylket til arbeide for småbrukernes interesse og styrke deres organisasjon.

§2 Laget ledes av et styre som består av formann og 4 styremedlemmer. Formannen velges av årsmøte ved særskilt valg. De øvrige styremedlemmer velges for 2 år, således at halvparten utgår hvert år, første gang etter loddtrekning.
Dessuten velges for ett år 3 varamenn og 2 revisorer.
Nestformann, kasserer, sekretær og øvrige tillitsmenn velges av og innen styret.

§3 Årsmøtet, som er lagets øverste, holdes hvert år innen 15.juli. Det avgjør alle saker med alminnelig flertall. Hvert lag som har betalt kontingenten for det forgående år har rett til å sende en representant for hvert påbegynte 10-tall medlemmer.
Kontingenten er kr. 1,00 pr husstand for året. Direktemedlemmer kan optas fra distrikter hvor der ikke er dannet småbrukarlag.
Kontingenten for disse er kr. 4,- hvorav kr. 3,- innbetales til landslaget.

§4 I tiden mellom årsmøtene kan utsendingsmøter holdes når minst 3 lag forlanger det, eller styret finner det påkrevet.

Fram for fagorganisering av jordbrukare gjenom Norsk Bonde- og Småbrukarlag

Formannen i
Troms fylkes Bonde- og Småbrukarlag
INGV. NILSEN
held foredrag om
Småbrukarrørsla

.....
.....dag den.....kl.

Småbrukare og småbrukarinteresserte,
kvinner, menn og ungdom,
mot godt fram til foredraget!

Det er din eigen eksistens det gjeld!

Laget gjenoppsto etter krigen, under ledelse av Sverre Høybakk fra Kvæfjord, og i 1946 overtok Ingvald Nilsen fra Skånland formanns-vervet. Nilsen skulle komme til å ha en nøkkelrolle i oppbyggingen av laget. Han reiste rundt og besøkte hver en bygd i hele fylket, og nesten over alt ble det stiftet nye småbrukarlag.

Medlemstallet tredoblet seg fra 1949 til 1951, og Troms ble det 5. største fylkeslaget etter Hedmark, Oppland, Nord-Trøndelag og Akershus! Nyrekrutteringa kom i all vesentlighet blant aktive gårdbrukere - mange kombinasjonsbrukere. Lokallagene i Troms hadde bare en liten andel husstandsmedlemmer.

I etterkrigsåra gikk oppslutninga rundt Bonde- og Småbrukarlaget tilbake i de mest tradisjonsrike miljøene sørpå, mens veksten i nord fortsatte, og tyngdepunktet i organisasjonen flyttet seg nordover. Troms seksdoblet medlemstallet på begynnelsen av 50-tallet, og i 1955 var det over 100 lokallag i fylket.

Tabell 2: Medlemene fordelt etter fylke. Prosentfordeling.

	1921	1940	1951	1956	1985
Østfold	4,8	3,1	4,6	4,2	1,1
Akershus	12,9	7,2	6,0	5,8	1,3
Hedmark	17,1	27,1	24,6	20,5	9,6
Oppland	17,4	30,3	24,8	24,3	19,8
Buskerud	6,3	4,9	4,1	4,8	4,6
Vestfold	0,8	1,1	0,8	0,7	0
Telemark	8,0	2,9	3,4	3,4	3,7
Agder	2,1	0,6	0,5	0,6	3,4
Rogaland	0	0,7	0,5	1,2	5,8
Hordaland	2,3	3,3	3,0	2,2	10,3
Sogn og Fjordane	2,1	0,3	2,0	1,5	3,0
Møre og Romsdal	2,9	5,4	1,5	1,1	7,1
Sør-Trøndelag	6,6	2,2	3,9	5,7	5,4
Nord-Trøndelag	6,8	5,0	10,0	10,7	7,3
Nordland	7,6	4,8	4,0	4,1	8,8
Troms	2,3	1,1	5,7	7,3	5,8
			0,6	1,9	3,0
	100	100	100	100	100

Medlemmer i Norsk Bonde- og Småbrukarlag, fordelt etter fylke. Faksimile fra Den norske småbrukaren 1913-1988.

Fra møteprotokollen: 1949 - 1995

1949

Årsmøtet ble holdt i Sørkjosen i Nordreisa, samtidig som det var årsmøter i Troms Landbruksselskap og Troms Skogselskap. Det møtte utsendinger fra 8 lag. Her gikk en gjennom arbeidet med omsetning av potet og grønnsaker. Oluf Fauskevåg hadde vært i Trondheim på fellesmøte og refererte derfra. Han så det som viktig å få også denne omsetninga inn i organiserte former. Ettersom det ikke var noen større private aktører i nord, måtte dette komme gjennom en samvirkeorganisasjon. (Omsetningen ble senere organisert gjennom Nord-Norges Salgslag, ulikt andre deler av landet.)

Det ble også besluttet å be NNS og Troms Felleskjøp sine styrer om å støtte jordbrukets faglige organisasjoner økonomisk, for arbeidet med å bedre oppslutningen rundt samvirke.

Det konsentrerte styret, med Ingvald Nilsen som formann, Oluf Fauskevåg som kasserer og Kristoffer Skjulhaug som sekretær ble gjenvalgt uten motkandidater. Bjørnsen og Liland var ikke på valg.

Senere på året kunne landslagets reisesekretær Balstad melde at det var stiftet 10 nye lag siste år. Styret besluttet da at formannen skulle reise rundt i fylket og besøke lagene. Dette for å stimulere lagsarbeidet, og også få stiftet nye lag der det var mulig.

Etter at formannen hadde vært på representantskapsmøte i Oslo på vinteren, samlet arbeidsutvalget seg til møte 5 mai. Her var en svært fornøyd med hvordan organisasjonsarbeidet i fylket gikk. En debatt og ønske om opprettelsen av et fylkeskontor for laget var også fremmet. Formannen fikk i oppdrag å motivere landslaget til å opprette et slikt kontor i Nord-Norge.

1950-51

Årsmøtet ble avholdt 24.august på Moen i Målselv. Her møtte 27 lag. Stortingsrepresentant Berge, formann i landslaget, var også til stede. Han innledet med et foredrag om det faglige arbeide i landslaget. Et ønske om å opprette et bladfond, for å styrke Småbrukeren (NBS sitt medlemsblad) ble behandlet. Årsmøtet anbefalte lokallagene å tegne andeler i dette. Potetpris og potetomsetning var også debattert, og

oversendt styret. Lokallaget i Godfjord hadde tilskrevet årsmøtet om den nye potettrygden som var opprettet. Veterinærsituasjonen var også oppe til debatt.

Ved valgene ble formannen gjenvalgt med akklamasjon. Styremedlemmene Bjørnstad og Liland ble også gjenvalgt.

På vinteren neste år ga formannen en rapport om reiser rundt i fylket. Flere lag var stiftet, men en hadde opplevd at medlemmer av Troms Bondelag hadde forpurret noen av småbrukarlagets tillyste møter. Det ble vedtatt at sekretær Kristoffer Skjulhaug personlig skulle ta dette opp med formannen i Bondelaget. Etter at han hadde gjort det ble det mere ro mellom organisasjonene.

Jordbruksoppgjøret som kom våren 1951 førte til protester og aksjoner over hele landet. Styret i Troms gikk imot aksjonene slik de var satt i verk, men mente at regjeringa var skyld i dette selv. De uttalte at

> *"Landbruksbefolkningens levestandard er siden omleggingen av subsidieordningen stadig blitt dårligere, så selv det beløp som jordbruksavtalen byr på ikke gir kompensasjon for de høge driftsutgifter".*

Styret tok tak i flere saker som var aktuelle. Det var vedtatt en ordning med veterinærtjeneste i distriktene, men denne hadde ikke kommet i gang i Troms. Styret henstilte derfor til landslaget om å purre på, slik at denne ble satt ut i livet i Troms også.

Etter jordbruksavtalen var tilskudd til bygging av potetkjellere og silobygg tatt bort. Det ble nå sendt et krav til styresmaktene om at dette igjen måtte innvilges. Samtidig tok en opp spørsmålet om midler til gjødseloppsamling. Dette hadde vært reist tidligere, men uten at en hadde fått gjennomslag for det.

Uttalelse fra årsmøtet 11. juli 1951:

Driftstilhøva i vår landsdel er på mange måter vanskelige, og etter at driftsmidlene er blitt betydelig dyrere, er lønnsomheten gått ned. Da prisene på vanlige forbruksvarer samtidig er gått opp, er jordbruksbefolkningens levestandard så betydelig nedsatt at det er tvingende nødvendig å finne fram til en ordning. Årsmøtet vil foreslå følgende tiltak;

- Småbrukertillegget på mjølk forhøyes med øyeblikkelig virkning.

- Den utvidede någjeldende kraftfôr-rasjon forhøyes med 100% og stilles til rådighet for de minste bruk til en fôrenhetspris som ikke overstiger mjølkeprisen.

Årsmøtet vil peke på at vedlikeholds- og reparasjonsutgiftene på landbruksbygg i dag er så høge at mange brukere ikke ser utveg til nødvendige utbedringer. Landslaget anmodes om å gå inn til myndighetene med henstilling om å ordne dette forhold på en måte som kan tjene som økonomisk hjelp for de mindre bruk.

1952

Fylkesårsmøtet på Borkenes i Kvæfjord 13.-14. september med rundt 80 møtedeltakere. På møtet ble det for første gang valgt ei kvinnegruppe. Fru Karen Torbergsen fra Sandstrand ble første formann, og med seg fikk hun fru Valborg Knutsen fra Hunstad og fru Aslaug Skjulhaug fra Lundenes.

1953

I årsmeldinga oppgis det at det er 2586 medlemmer i laget, fordelt på ca. 50 lokale lag. Fylket hadde ved årsmøtet kr. 1592,45 i disponible midler.

Reisesekretær Kaldahl var hovedtaler på årsmøtet. Han tok for seg både undervisning og opplæring i organisasjonen, prisavtaler i landbruket og ellers saker av betydning. Det ble vedtatt flere resolusjoner på møtet. En åpnet med å kreve en øking i kunstgjødseltilskuddet til 50% av kostprisen for Nord-Norges vedkommende. Kraftfôrordninga ble grundig debattert. Hittil var det gitt tilskudd til alle for kjøp av kraftfôr. Årsmøtet konkluderte med at disse midlene bare måtte komme dem til gode som virkelig kjøpte kraftfôr.

1954-55

Utpå høsten 1954 ble det tatt kontakt med Troms Landbruksselskap for gjennom dem å aktivere småbrukarlagene i fylket. Også Bondelaget slet med oppslutningen. Den 27.11.1954 ble det holdt et samrådningsmøte i Harstad mellom landbrukssjef Solli i Troms Landbruksselskap og fylkeslagene. Tema var aktivisering av lagene. Solli tok dette svært alvorlig, og sendte ut et skriv til alle kommuner om å aktivisere lag.

Samtidig tok Landsutvalget i Landbruksdepartementet initiativ til et møte i Troms. Jordbrukskonferansen ble holdt på Rundhaug i Målselv den 21.februar 1955. Her var det innkalt sendemenn fra alle lokallag i Småbrukarlaget og Bondelaget. På programmet sto rettledning i jordbruket, og opplæring/veiledning. Etterpå var det et langt ordskifte som endte med denne konklusjon:

> *Demonstrasjonsprogrammet har hatt en stor oppgave og for det meste vist gode resultater. En vil derfor tilrå at demonstrasjons-programmet må holde fram og aller helst aukast. Videre må ein sette alt inn på å auke aktiviteten i de lokale faglag så dei på den måten kjem meir aktivt med i veiledningstjenesta. Ellers kan tilføyes at i fall gårdbrukerne kan oppnå lønnsom drift og gode avsetningstilhøve for sine produkter vil arbeidstilhøva for veiledningstjenesten dermed bli mykje lettare.*

Senere på våren behandlet styret skriv fra Jægervatn BS om melkeleveranse til Tromsøysund Meieri, Markenes BS tok opp nattutkobling av strøm og hva dette medførte av ulemper for jordbruket. Krav om landbruksveg ble fremmet fra Sørelvmo Småbrukarlag, og skriv fra Malangen tok opp brøyting av vegene i Ursfjord. Alle fikk støtte fra fylkeslaget i sine saker.

På årsmøtet i **1958** ble det etter forslag fra Svendsby Småbrukarlag tatt opp en sak om grøfting av tidligere dyrka jord.
Ifølge Landbruksdepartementets bestemmelser måtte det gå 30 år før en kunne søke om tilskudd til grøfting. Et enstemmig årsmøte ba landslaget om å ta denne saka opp med departementet, slik at man kunne få tilskudd til grøfting av vassjuk jord, selv om det ikke var gått 30 år.

1961

Laget markerte sitt 40-års jubileum med årsmøte og storslått fest på Bellevue i Tromsdalen første helga i juli. Tromsdalen skolemusikk spilte og 4H hadde flaggborg. Mange gjester var til stede, og fylkesleder Ingvald Nilsen holdt åpningstalen. Her gikk han gjennom lagets virke de første 40 år. Det var så hilsningstaler både fra landslag og andre gjester. Liv Østlid fra NBS' kvinneutvalg holdt et hilsnings- foredrag. Ved valgene ble alle gjenvalgt. Enkelte nyttet høvet til en tur opp med den nye Fjellheisen i Tromsdalen. Denne var åpnet i februar, og var en stor attraksjon. Neste dag holdt konsulent Kaldahl et innlegg om tilhøva på landsplan. Det var innlegg og debatt om bl.a. statens grunn i Troms, tilleggsjord og ellers saker som omhandlet jordbruksavtalen.

1965

Troms Landbruksselskap inviterte til stiftelse av grunneierlag i Troms. Styret støttet fullt opp om dette. De ga også sin støtte til Troms Skogeierforening som arbeidet for en sponmassefabrikk i fylket. Troms Bonde- og Småbrukarlag hadde flere ganger før tatt opp dette spørsmålet, for å få avsetning for bjørkeskogen i fylket på en god måte.

Fra Salangen Meieri kom det skriv om fjøsrøktervikarordning. Meieriet hadde gjort et vedtak om at faglag og andre måtte ta dette opp til drøfting på fylkes- og landsplan. Saken ble senere tatt opp på fylkesårsmøte, dog uten at noe vedtak ble fattet.

1968

På årsmøtet gikk Ingvald Nilsen av som formann etter mer enn 20 år i vervet. I hans tid hadde laget økt fra 10 til ca 125 lokallag, samt kvinnegrupper. Medlemstallet lå nå på godt over 2.500.

Mangeårig nestleder i fylkeslaget, Kjell G. Jacobsen fra Tromsdalen, ble valgt inn som formann, og Alfred Sagelvmo fra Malangen ble ny nestleder i laget.

1974

Dette året var det melkestreik med varierende oppslutning. De fleste som var organisert holdt tilbake melk, men mange leverte.

Jordbruksoppgjøret gikk til voldgift, men resultatet var nok en skuffelse for laget.

En annen sak som vakte harme, var at de økonomiske organisasjonene i landbruket stanset utgivelsen av sitt blad «Produsenten» og heller betalte Bondelaget store summer for å ta inn noen sider med organisasjonsstoff i «Bondebladet».

I diskusjonene omkring utredninga fra Øksnes-utvalget i 1974 som foreslo endringer i støtteordningene for jordbruket, gikk NBS mot den såkalte "prislinja", dvs, at det skal gis tilskudd etter størrelsen på produksjonen. NBS ønsket å legge vekta på støtte til arbeidsinnsatsen, ikke på gardsstørrelsen. Dette kom også delvis til uttrykk i ernæringsmeldinga 1975 og stortingsmelding 14 samme år. I noen grad ble dette prinsippet lagt til grunn for Stortingets vedtak i 1976 om en forpliktende opptrappingsplan for inntektene i jordbruket til industriarbeidernivå og den nåværende jordbruksordninga. Dessuten krevde laget ulike reformer i skattepolitikk og pensjonsordninger for å styrke de små brukene.

I 1974 ble Kjell G. Jakobsen valgt som leder av Norsk Bonde- og Småbrukarlag. Samme år overtok Hjalmar Pedersen fra Balsfjord som leder i fylkeslaget, mens Kjell G. fortsatte som nestleder.

1980-tallet

Først på 80-tallet ble det gjort en endring i landslagets lover, slik at årsmøtene i fylkeslagene skulle holdes innen utgangen av april. Den lange tradisjonen med sommermøter ble derfor brutt. Fylkeslagets 60-års jubileum i 1981 var lagt til 9.mai, senere ble det vanlig å avvikle møtene i februar.

I jubileumsåret bestod styret av formann Hjalmar Pedersen, nestformann Rolf Mikkelsen, studieleder Bendiks Harald Arnesen, kasserer Håkon Nilsen og sekretær Svein Strand. Lill Treland fra Salangen var leder i kvinnegruppa, og ble valgt inn som ny leder i fylkeslaget dette året.

Det var sterke motsetninger innen ledelsen i Norsk Bonde- og Småbrukarlag i denne tida. Mange i laget, særlig anført av Helge Bergo, ønsket en skarpere linje i forhandlingene. Leder Kjell G. Jakobsen og sekretær Kaldahl hadde vunnet gjennomslag for mange av Bonde- og Småbrukarlaget sine synspunkter ved forhandlinger og lobbyvirksomhet i departementer, Bondelaget og regjering. Men den linja ble brutt etter landsmøtet i Trondheim i 1982. Kjell var gjenvalgt som leder, men det

var stadig utfall mot ham både internt og gjennom avisoppslag/innspill fra fraksjonen i styret. Etter et turbulent år hvor både mistillit og ekstraordinært årsmøte var diskutert, gikk Kjell G. Jakobsen av som leder i landslaget. Samtidig valgte flere fylkesledere å trekke seg i solidaritet med ham. Lill Treland var en av dem. På fylkes-årsmøtet i 1983 kom Svein Erik Eilertsen fra Straumsbukta inn i hennes sted.

Lokallagsoversikt 1980/81

Lag nr.	Navn	Formann	Adresse
1126	Fauskevåg	Per Jacobsen,	9433 Sørvik
1129	Sandstrand og omegn	Halfdan Torbergsen,	9445 Tovik
1140	Kampen	Kolbjørn Bjørnsen,	9250 Bardu
1142	Kveøy	Odd A. Øynes,	9410 Borkenes
1166	Andørja	Robert Hansen,	9455 Engenes
1152	Dyrøy Innland	Astrid Sandvik,	9340 Brøstadbotn
1171	Dyrøyhamn	Bjarne M. Paulsen,	9343 Langhamn
1162	Laberg	Nils Johnsen Eidet,	9350 Sjøvegan
1145	Ytre Salangen	Arne Myrland,	9350 Sjøvegan
1163	Masterbakken	Lars J. Helleforsmo,	9350 Sjøvegan
1146	Bjarkøy	Martin Borgen,	9426 Bjarkøy
1128	Hamnvåg	Peder M. Pedersen,	9055 Meistervik
1123	Malangshalvøya	Per E. Hansen,	9056 Mortenhals
1157	Indre Balsfjord	Arthur Hemmingsen,	9050 Storsteinnes
1193	Slettmo	Petter Einan,	9044 Seljelvnes
1195	Svartnes og Storbukt	Helmer Hansen,	9042 Laksvatn
1122	Tromsøysund	Normann Bjørklund,	9100 Kvaløysletta
1187	Rottenvik/Kviteberg	Svein Strand,	9060 Lyngseidet
1164	Svensby/Bensnes	Halvdan Teigen,	9064 Svensby
1124	Manndalen	Evald Løkvoll,	9074 Samuelsberg
1132	Kvænangsbotn	Grethe Nilsen,	9092 Sørstraumen
1125	Ringvassøy	Edmund Eliassen,	9130 Hansnes
1181	Reinøy	Harald Sørensen,	9150 Stakkvik
1161	Karlsøy	Grete Hoel,	9155 Karlsøy

Troms Bonde- og Småbrukarlag vant vervekonkurransen i NBS i 1984. Laget hadde vervet 208 nye medlemmer dette året, og fikk overrakt en sjekk på 8000 kroner under landsmøtemiddagen. Fylkesleder Svein Eilertsen forsikret at det var klar tale og rette linjer som var årsaken til medlemsøkninga. - Taktikk driver vi ikke med i Troms, sa han.

1986 var det igjen brudd i jordbruksforhandlingene, med påfølgende aksjoner. På høsten ble det klart at Gunhild Øyangen ble ny landbruksminister, og en hastig utsendt innbydelse til henne samme dag gjorde at hun kom til tillitsmannsmøte på Målselvfossen. Der oppsto en frisk diskusjon.

På denne tiden hadde fylkeslagene i NBS fått telefax, og hadde dermed konstant forbindelse med landslaget under aksjonen med utkjøringsstopp fra meieri mm. Det gjorde at vi mange ganger var mye bedre orientert enn Bondelaget som fikk sine direktiver pr. telefon.

I 1989 overtok Aina Edelmann som fylkesleder. Aina markerte seg tidlig som en god og debattsterk leder som maktet å løfte fram de utfordringer jordbruket i fylket sto overfor. Etter to år ble hun valgt som leder i landslaget, og Magne Elvestad fra Nordreisa overtok vervet som fylkesleder.

Tidlig på 90-tallet var utmarksbeiting igjen et hett tema. Solveig Westerbotn fra Balsfjord var tiltalt for å slippe sine dyr i utmarka slik en hadde gjort i uminnelige tider. Naboene mente hun måtte holde sine dyr der det var tinglyst avtale om dette. Høyesterett konkluderte med at slik streifbeiting var en opparbeidet rett etter alders tids bruk. En viktig seier for streifbeiting som Bonde- og Småbrukarlaget aktivt støttet opp om.

Gunnar Eilertsen som tidligere hadde vært fylkessekretær kom inn som leder i 1995. To år senere ble han valgt til politisk nestleder i landslaget, og Ole-Anton Teigen fra Svensby overtok som fylkesleder. Ole-Anton var leder i hele 8 år, og forlot vervet i 2007, samme år som han ble valgt til leder av landslaget.

Lagsarbeid på 80-tallet

Av Inge Storsteinnes

Jeg er blitt bedt om å skrive noen ord til Troms Bonde og Småbrukarlag sitt 100 års jubileum.

Først litt om min bakgrunn i nordnorsk landbruk:
Jeg fikk min opplæring i bruk av maskiner og utstyr i landbruket på Vikeidet i Sortland kommune. Etter det jobbet jeg som maskinkjører både innenfor landbruket men også på anlegg, Har og jobbet et år på Tromsøysund Meieri.
I 1960 flyttet vi til Målselv hvor jeg jobbet i Troms Skogeierforening i 4 år. Det var en svært krevende, men lærerik periode. Skogbruket var i en omstillingsperiode, fra vanlig favnvedhogst til hogst av fabrikkvirke, skurtømmer og flis til brensel. Sponplatefabrikken i Sørreisa var i denne perioden under emning. Det var mange nye tekniske hjelpemidler som etter hvert ble tatt i bruk, så som helbelter til landbrukstraktorer, totromlet vinsj, kabelkraner, lett pendelbaner mm. Mitt arbeidsområde var hovedsakelig i kommunene Målselv , Øverbygd og Bardu, men jeg var og sporadisk i andre kommuner. Ut fra den kontakten jeg fikk med skogeierne og deres organisasjon (Troms skogeierforening) fikk jeg et innblikk i hvor viktig en sterk organisasjon er for å nå frem med sine krav og synspunkter.

I 1964 flyttet vi fra Målselv til Lyngen og overtok heimgården, bygde nytt fjøs og startet med melkeproduksjon. Jeg meldte meg inn i det lokale Bonde- og Småbrukarlaget og i 1982 ble jeg valgt til leder. På fylkesårsmøte 1983 som ble avholdt på Svensby ble jeg innvalgt i styret i Troms Bonde- og Småbrukarlag, og I 1985 ble jeg valgt som leder.

1980-årene var en turbulent tid i nordnorsk landbrukspolitikk, det var gnisninger mellom landbrukets ulike organisasjoner og litt gnisninger innad i vår egen organisasjon. Se bare hva daværende (1983) fylkesleder Svein Eilertsen uttalte til bladet Nationen:

> *”Landbruksmyndighetene og Norges Bondelag driver en kynisk og bevisst politikk for å legge ned jordbruket i Nord-Norge…en kamp om profitt der storbøndene får støtte fra landbruksmyndighetene og Norges Bondelag.”*

Etter denne uttalelsen fant Hans Haga (Norges Bondelag) og Nils Valla (Landbruksdepatamentet) det betimelig med en rundreise i Nord-Norge for om mulig å roe ned gemyttene.

I samme periode hadde Professor Ottar Brox en spennende artikkelserie i bladet Nordlys: ”Tromsjordbruket i relasjon til samfunnet for øvrig”. Troms Bonde- og Småbrukarlag hadde god kontakt med lokalavisene, noe av det skyldtes kanskje at vi hele tiden var oppdatert på det som skjedde sentralt. Norsk Bonde- og Småbrukarlag inngikk avtale med Televerket om utlån av telefakser, disse ble så plassert ut hos fylkeslederne. Fylkeslederne ble hele tiden informert om hva som skjedde, spesielt under jordbruksforhandlingene, og fylkeslederen og sekretæren kunne hele tiden orientere lokalavisen om hva som skjedde, til stor ergelse for vår konkurent Bondelaget.

Selv om tonen var god mellom fylkeslaget og lokalavisene var den vel litt mer spent mellom den øvrige landbruksrelaterte presse og de nordnorske småbrukarlagene. Dette var vel og en av grunnene for at fylkeslagene i Nordland, Troms og Finnmark bestemte seg for å gi ut egen avis. I redaksjonsutvalget var Hagbart Grønmo fra Finnmark BS, Inge Storsteinnes og Nils Bjørklund fra Troms BS, Finn S. Hultgreen fra Nordland BS.
”Håløygbonden” var navneforslaget redaksjonsutvalget festet seg ved da det ble endelig avgjort at de nordnorske småbrukarlagene skulle gi ut egen avis. Første nummer kom ut 1987 ble godt mottatt både av medlemmene og annonsørene.

Det var mye spennende og interessant som skjedde i TBS i 1980 årene. Jeg må takke Troms Bonde- og Småbrukarlag for å ha fått være med i organisasjonen både som medlem og leder, jeg har tilegnet meg kunnskap som jeg har hatt stor nytte av senere i livet.

Hilsen
Inge Storsteinnes

Tromslandbruket i en brytningstid 1998 – 2007

Av Ole-Anton Teigen

I mars 1998 ble jeg valgt til leder i Troms Bonde- og Småbrukarlag (TBS) Jeg ville prøve meg som leder i en organisasjon jeg var født inn i. Fordi hjemme på Svensby i Lyngen hadde vi Svensby – Bensnes BS.

Mine første minner om Svensby - Bensnes BS var styremøter hjemme i stua på Solheim. Min far, Halvdan Teigen, var leder og i stua var det 5 sambygdinger og småbrukere. Det ble lest opp av diverse brev fra TBS og Norsk Bonde- og Småbrukarlag i to timer og så var det samtale om avl, om agronomi og tanker om nye driftsbygninger i bygda. Mamma ordnet kaffe, hjembakte kaker og gode brødskiver. Møtet varte 6 – 7 timer der tanker om økonomi og positiv vekst i landbruksbygda Svensby var hovedtemaet.

På 60 tallet ble det i Svensby-bygda bygd 7 nye og større kufjøs, 2 geitfjøs og en grisefjøs. I tillegg var det flere eldre fjøs i bruk. Det var 25 gårder i drift på Svensby/Bensnes – på ei veistrekning på 8 km.

Småbrukarlaget stod for innkjøp av statsokse og statsvær. Utstyr for å ta vare på kornet ble innkjøpt. Laget anskaffet analyseapparat for melkeprøver og stubbebryter og annet jordarbeiderutstyr til utlån. Samholdet var sterkt og man bygde hverandre opp. Mange dyrket opp ny jord for å ha eget fôr til en stadig større dyrebesetning på den enkelte gård.

Neste minne som gjorde stort inntrykk, var da Leder i NBS, Kjell G. Jakobsen, var på Tindevangen og holdt et lengre foredrag til ei stinn brakke. Det var kjempestort at lederen i NBS kom og talte til småbrukerne i mi hjembygd. Man ble både stolt og glad og de eldre i bygda så opp til Kjell G. Han var nest etter Gud i rang, for mange av de som var tilstede på Tindevangen.

Under Inge Storsteinnes sin tid som leder i Svensby – Bensnes BS (som nå hadde skiftet navn til ytre Lyngen BS) gjorde vi mye artig og framtidsretta sammen for Lyngensamfunnets unge og eldre innbyggere.

Vi arrangerte landbrukets dager i samarbeid med skolene i Lyngen. Landbrukskontoret med skogsjef Tore Fagerheim og jordbrukssjef Odd Finnes var sentral i planlegging og gjennomføring av landbruksdagene. Om kvelden var det seminar med kjente forelesere.

Vi arrangerte Landbrukskafe og landbruksseminar og utstillinger. Vi samlet inn gamle landbruksredskaper og mye mer.

Vi var med på kurs, samlinger og årsmøter i Troms BS, Tromsøysund meieri og Nord-Norges Salgslag. Det var ei spennende og lærerik tid for unge og gamle småbrukere som opplevde at man var viktig i den store totale sammenheng.

De lokale samvirkene hørte på oss, og det ble tatt hensyn til hva småbrukere og bønder sa og mente. Det betydde noe å være på Tromsøysund meieri og Salgslagsmøte – ikke som nå i TINE og Nortura der medlemsdemokratiet er borte.

Heldigvis har mange matprodusenter tatt «skjea» i si eia hånd og etablert Bondens Marked og REKO-ringer i det ganske land.

Et kurs jeg minnes med stor glede var «Fôr i fokus» seint på 80-tallet en gang. Vi samla oss hver torsdag på Tindevangen – en titalls bønder fra bygda. Siste samling var 30. april og alle hadde gjort hjemmeleksa, men så hadde det seg slik at Svein Simonsen var i storslag. Boka ble ikke åpnet, men en så artig kveld har jeg ikke opplevd verken før eller siden. Kanskje kan kvelden med Arthur Arntsen og Tore Skoglund med generalprøve på farskapssaken som ble spilt for fulle hus på ungdomshuset på Svensby – kan måle seg med siste kveld med «Fôr i Fokus» kvelden den 30. april.

Ytre Lyngen BS blomstret og mange kvinner og menn var aktive på flere nivå.

Det å være med på samlinger og årsmøter i TBS og samvirkeorganisasjonenes årsmøter var et lysglimt i en hellers traurig og ensformig hverdag. Det ble et avbrekk og et «friminutt» som hjalp mye på mange felt. Man gledet seg til neste samling/årsmøte for å treffe brødre og søstre i næringa, som man kunne ha den gode samtale med i sene kvelder, før man gikk på rommet og la seg.

Vi hadde besøk av NBS-leder Per Olav Lundteigen og folk fra kommuneledelsen og fra Troms Fylke. På disse møtene var Tindevangen fylt til siste stol

Vi markedsførte oss i Nord Troms avis (senere Framtid i Nord) og i Nordlys. Vi skrev leserbrev og skrev om arrangement vi arrangerte, og vi fikk journalister på besøk.

Ytre Lyngen BS arrangerte Fylkesårsmøtet i TBS i 1983, der Svein Erik Eilertsen fra Tromsøysund BS ble valgt til fylkesleder og 2 år senere ble vår mann, Inge Storsteinnes valgt til leder i TBS.

Det man husker spesielt fra dette årsmøtet var at det snødde nesten 1 meter natt til lørdag, men sammen fikk vi snøen måket bort og møtet gikk som planlagt.

Fram mot 1998 hadde jeg ulike roller i Lyngen BS. Stort sett var jeg sekretær og skrivar, men i 1998 var jeg leder.

Jeg ble spurt av valgnemnda i 1998 om jeg kunne tenke meg å være leder i fylkeslaget, fordi Gunnar Eilertsen ikke ville ta gjenvalg.

Etter ei kort betenkningstid sa jeg ja, og det ble et ja som varte i 8 begivenhetsrike år sammen med dyktige folk i styret. Da Tor Odin Kjosvatn ble fylkessekretær, ble TBS løftet til nye høyder. Jeg vet, at uten Tor Odin, hadde min periode i TBS blitt mye kortere enn åtte år.

Jeg vil sitere litt fra årsmeldingene og "lederen har ordet", og legge til det jeg husker fra noe av det som styret, Tor Odin og jeg var med på i mine åtte år som leder i TBS.

I februar 2001 skrev jeg blant annet: «Landbruket er i endring og det vil bli nye og endra krav til de som vil inn i næringa. Viktigst av alt er gode inntektsmuligheter, ordna ferie og fritid og det sosiale aspektet med å bo på bygda. De unge som kommer inn i næringa er godt kvalifisert, og har fått smaken på det «gode liv» i mer sentrale områder.

Det er viktig at nærbutikken, barnehagen og skolen er i nærmiljøet. Kulturlivet og frivilligheten er svært viktig - som idrettslaget, ungdomslaget og at 4H klubben er i drift.

I tillegg må infrastruktur som god veistandard, rassikre og brøytede vinterveier gode fergeforbindelser, havner, databreibånd må bygges ut og et godt kulturtilbud opprettholdes i bygdene.

Vi må få troen tilbake på at det er «Godt og trygt å bo på bygda».

Hva har skjedd de siste 20 år – vi har ikke klart å nå det vi håpet på i 2001.

Nye ord blant småbrukere i 2000 var: skrapesjuke, kugalskap, halvert moms på mat, WTO, Bjarne Håkon Hansen, trygg mat, maten er ikke for dyr – den er for folk, genmanipulering, økologiske produkter og småskala landbruk.

Året 2001:

Det var ei vellykka landbruksmesse i Balsfjord. Vi hadde aksjonen «Mat til bondens pris» i Storgata. En meget vellykket aksjon med mye positiv medieomtale. Ellers var det stort medietrykk, og årets jordbruksoppgjør var en katastrofe- Mer kunne man ikke vente av ei regjering som prioriterte sentrale strøk og store bruk på flatbygdene.

Året 2002:

Landbruket er inne i ei skjebnetid. Vi står overfor store utfordringer. Ikke minst gjelder det de utenforliggende rammebetingelsene – som WTO og et eventuelt EU-medlemskap. I tillegg sliter vi med ei regjering som vil rasjonalisere oss ut av næringa. Jeg gjør Winston Churchills ord til mine – fritt oversatt.

«Vi skal kjempe på jordene, vi skal kjempe i åsene og på myrene og vi skal aldri, aldri overgi oss.

Vi kan ikke love deg mer penger i pungen eller i banken, MEN vi kan love deg at du kan legge deg hver kveld og si: «Vi har en organisasjon som gir alt for at jeg skal kunne si til mine barn. Vi kjempet for alt hva vi hadde kjært – og vi vant til slutt».

Et land som ikke kan brødfø sitt eget folk fortjener ikke å bli kalt et selvstendig land. Norge er på god vei til å bli det. De som styrer tror alt kan løses med papirpenger, aksjer og fond. MEN mennesker kan fortsatt ikke spise penger, aksjer. Fortsatt må alle på vår jord ha mat. Lokalprodusert, rein og trygg mat.

Et lite sitat av Jack Berntsens nye "Nei til EU"-vise og la den bli vår.

Kom deg ned av gjerdet la ikkje tvilen gro!
I nittifire sa vi NEI, som vi gjor i syttito.

Ja-trenda og ja-bølga det nekta vi å følg!
Vi vil ha egen styring over Norges arvesølv!

Vi har bygd opp landet i to tusen år!
Vi veit ka vi har, men ikkje ka vi får.

Året 2003:

Det har vært tøft – men vi får mer og mer gjennomslag for vårt syn – og det gjør det lettere å stå oppreist i stormen.

Småbrukere i Troms deltok aktivt på en rekke arenaer og ble lagt merke til på en meget positiv måte. Vi har vært med på å påvirke utviklinga, og vi har ved vårt engasjement også påskyndet ei ønska utvikling – håper vi!

Året 2004:

Vi «startet» 2004 med et meget vellykket fylkesårsmøte eller et Nordnorsk Årsmøte som vi kalte det. Det ble avholdt på Scandic hotell i Tromsø fra fredag 27. februar til søndag 29. februar i skuddåret 2004. Bendiks Harald Arnesen (AP), Øyvind Korsberg (FRP), Inger Enger (SP), Hallgeir Langeland (SV) og John Petter Løvstad (NBS) var tilstede på årsmøtet.

I Troms var det utover våren og forsommeren stor aktivitet og vi var tilstede på en rekke møter, seminar og konferanser i Troms og også sammen med NBS i Oslo.

Utpå høsten var veterinærene i konflikt og Sponheim ble bedt om «å ta til vett». Like etterpå kom det opp at TINE ikke var helt stuerein når det gjaldt å konkurrere med Synnøve Finden. Så vi måtte si til dem: «TINE RYDD OPP».

I Håkøybotn prøver Arctic Center å presse noen av våre medlemmer ut av sauenæringa. Det aksepterer vi ikke, og vi sa kraftig i fra.

Til slutt vil jeg si tusen takk til vår kunnskapsrike og dyktige fylkessekretær – Tor Odin Kjosvatn. Han er som oss matprodusenter – han har halv lønn, men jobber 100 prosent.

Året 2005:

Året 2005 var et urolig år for mange. Det var stort fokus på karikaturtegningene av profeten Mohammed. Terje Rød Larsen uttalte følgende om den spente situasjonen: «Situasjonen er som ei kruttønne der lunta er tent».

Vi – som bor i den rike del av verden – har skapt et voldsomt skille mellom mennesker når det gjelder velstand, kompetanse, bruk av ressurser og mye mer som de «andre» ikke finner seg i lenger. Denne kløften mellom rike og fattige land – mellom de som har en velfungerende velferdsstat og de som ikke har. Mellom land med kunnskapsrike mennesker og land som knapt nok har ei befolkning som kan lese og

skrive. Av land med et velfungerende demokrati og land som er ledet av «gale» og maktsyke despoter. Er det dette vi ser konsekvensene av? Jeg bare spør.»

Året 2005 var for TBS et år på det jevne. Noe av det vi husker aller best var landsstyrets besøk i Lyngen og Balsfjord i begynnelsen av september. Dette møtet ble behørig referert i avisa Bonde og Småbrukeren.

Året 2006:

Ved årsskiftet hadde vi hatt ei rød/grønn regjering ledet av Jens Stoltenberg i 15 måneder. Vi har en landbruksminister fra SP og som sa da han tiltrådte: «Hvert eneste nedlagte gårdsbruk vil være et nederlag». Vi har ei Soria Moria- erklæring som har som mål å gi bonden ei inntektsutvikling på linje med andre grupper i landet. De tre partiene som nå har dannet ei flertallsregjering er bondens «beste» venner.

Likevel er ikke de økonomiske realitetene for den norske bonden blitt vesentlig bedre, og hver dag legges det ned 5 – 6 bruk, og av disse er det mange i Troms.

På ti år er 35 prosent av norske gårdsbruk lagt ned og i 2005 ble hele 1000 melkebruk lagt ned på landsbasis. Selv med slike dramatiske tall våkner ikke sentrale politikere opp av Tornerosesøvnen og de politiske målsettingene framstår som verdiløse.

Ved inngangen til 2007:

I 2007 er det bare 48.400 småbrukere og bønder som driver egen gård og 2.400 samdrifter.

Burde vi ikke bare si: «Vi trenger bare 25.000 matprodusenter i Norge. La strukturutviklinga på flatbygdene gå fort, mens de «små» kulturlandskaps-pleierne på Vestlandet og i Nord-Norge kan fortsette å drive – dersom de ønsker det – på dagens måte – kombinert med turisme, grønn omsorg, Inn på Tunet, videreforedling av gårdens råvarer og andre kombinasjoner i tillegg til gårdens tradisjonelle drift.

For med handa på hjertet: Er det ikke den veien det går – og kanskje blir man tvunget til det av internasjonale avtaler og global verdenshandel.

Hva kan TBS gjøre for å forandre dette? De aller fleste vil si: INGENTING! Jeg tror vi kan gjøre mye. Ikke alene, men sammen med

andre gode krefter kan vi ta initiativ til et GRASROTOPPRØR. Ikke bare i Troms, men i hele landet.

Vi må få en ny Hitraaksjon som får politikere, samfunnsvitere, forbrukere, bygdevenner og andre til å reise seg og sloss for et bærekraftig småskala-landbruk som produserer norsk miljøvennlig mat til norske forbrukere.

Småbrukere og bønder skal ha en akseptabel pris på produktene de selger og som gir matprodusenter en inntekt på nivå med andre bygdefolk.

Bondeopprør må TBS ha som hovedagenda i 2007. Lykkes vi – så har vi gjort det vi egentlig er til for: Å gi Tromsbonden en inntektsmulighet og velferdsgoder på linje med sammenlignbare grupper på bygda.

Det skulle gå 14 år før vi fikk et landsdekkende bondeopprør som alle måtte ta på alvor og som vi pr dato ikke vet enden på.

Men jeg tror vi gjorde det vi kunne ut fra de små ressursene vi hadde. Det var mye gratisarbeid og alle var ikke enig i vår strategi, MEN det var 8 lærerike og flotte år sammen med mange dyktige personer i Troms og i landet for øvrig.
Tusen takk til dere alle.

Solheim Fritidsgård 15. nov. 2021
Ole-Anton Teigen

2010 - 2021, sett med fylkesledernes øyne

Januar 2011

Så er vi i gang med et nytt år igjen, og mange saker blir nok å fylle vår oppmerksomhet i månedene som kommer.

Personlig er jeg mest opptatt av den nye landbruksmeldinga. Vårt krav om norsk mat på norske ressurser over hele landet føler jeg langt på vei har funnet gehør i landbruksdepartementet og i de minste regjeringspartia. Likeså kravet om konkrete inntektsmål og produksjonsauke i takt med befolkningsveksten i Norge.

Problemet er den sentrale ledelsen i Ap. Mange fikk nok hakeslipp da Helga Pedersen nylig uttalte at verken inntektsmål eller produksjonsmål er viktig. Det var viktigere at bonden brøyta til naboen og opprettholdt bosettinga enn at han produserte mat.

Jeg håper virkelig distrikts-Ap engasjerer seg i denne saka, for jeg tror ikke de er av samme oppfatning. Skal Helgas meninger dominere landbruksmeldinga, vil jeg heller være den foruten. Ellers har året som er gått, bydd på både gleder og sorger. Det var interessant å delta i utvalget som skulle se på framtidas naturbruksutdanning i Troms og møte sentrale folk fra OECD (se mer lenger bak i årsmeldinga), men sommeren var jo et tragisk kapittel.

Jeg håper de fleste har fått såpass avlingskadetilskott at de klarer seg gjennom vinteren. Det tok si tid før landbruksdepartementet forstod alvoret i situasjonen, men jeg er glad for den støtten vi fikk både fra Fylkesmannen og Fylkeskommunen/Fylkestinget. Det er godt å ha venner!

Vi nærmer oss et nytt årsmøte og jeg skal gå av som fylkesleder. Det har vært fire interessante år. De gangene jeg har fått snakka til Brekk direkte, har det føltes godt. Jeg tror fortsatt Småbrukarlaget har en viktig funksjon!

Takk for meg!
Berit Nikolaisen

Januar 2014

Det var mange dystre spådommer før høstens stortingsvalg, og noen av dem har vist seg å være berettiget. Med ny blå-blå regjering og landbruksminister fra Frp, har vi fått litt ekstra å bryne oss på. Nå er det heldigvis ikke alt vi er uenige om. Økt lønnsomhet i landbruket, mindre byråkrati og noen færre rovdyr er blant målene vi gjerne stiller oss bak. Her er det bare valget av virkemidler vi er sterkt skeptiske til: Nedbygging av dyrkamark, oppheving av priskontroll på landbrukseiendommer, prioritering av store bruk - dette er ikke måten å sikre norsk matproduksjon på.

Da er det godt å vite at en stadig større del av befolkninga ønsker å spise kortreist og rein mat fra levende norske bygder. Og om Listhaugs mange utspill har skapt frustrasjon i næringa, så har de i hvert fall bidratt til å sette landbruket på dagsorden! Når opplevde du sist at så mange journalister interesserte seg for matproduksjon? Har du lagt merke til alle støtteerklæringene fra ikke-bønder? Norsk landbruk har blitt noe folk bryr seg om! Takk for dét, Sylvi!

Nå skal vi bruke tida på å vise hva som er viktig for Tromslandbruket. Ikke fordi vi skal klamre oss fast til arbeidsplassene våre, men fordi vi er en del av verden. En verden hvor en milliard mennesker sulter. En verden hvor
klimaforandringene gjør det stadig vanskeligere å drive jordbruk. En verden hvor din og min innsats kan gjøre en forskjell! Vi har fantastiske forhold for matproduksjon basert på beite, vi har et klima som setter minimale krav til sprøyting og medisinbruk, vi har lysforhold som gir fantastisk smak på bær og grønnsaker.

Utfordringa vår ligger i å skape lønnsomhet i dette arktiske landbruket. Det skal vi jobbe for både før, under og etter jordbruksforhandlingene. Vi må styrke jordvernet, for uten jord kan vi ikke dyrke mat til hverken folk eller fe. Vi må sikre mottaksplikta til landbrukssamvirket, for uten sikker avsetning på produktene våre blir denne næringa virkelig risikosport. Vi må jobbe for å beholde de fylkesvise melkekvotene, slik at grunnstammen i Tromslandbruket ikke forsvinner til andre fylker. Vi må trygge naturbruksutdanninga i fylket, så neste generasjon bønder kan lære seg et landbruk tilpassa det klimaet vi lever og jobber i.

Overveldende? Joda, det er nok å ta tak i. Men vi er ikke aleine! Medlemstallet i Troms Bonde- og Småbrukarlag er økende, og det samme ser vi på landsbasis. Blant de nye medlemmene våre finner vi ikke bare aktive bønder, men også mange uten direkte tilknytning til landbruket. Stadig flere er opptatt av at maten de spiser skal være rein og kortreist. De etterspør ikke bare spesialiteter til festmåltider, de bryr seg også om hva som står på frokostbordet en vanlig tirsdag. Derfor skal ikke Troms Bonde- og Småbrukarlag bare være en næringsorganisasjon. Vi skal også være en interesseorganisasjon. Vi skal gjøre hva vi kan for å legge til rette
for lokal produksjon av sunn og næringsrik mat. Og vi ønsker alle som deler dette engasjementet hjertelig velkommen i laget! Så hiv dæ med! Sammen e vi sterk!

Margrethe Wikran,
fylkesleder

Januar 2018

Vi er kommet i en ny situasjon politisk i landet, og vi er på tur inn i en ny situasjon regionalt i nord også i løpet av siste år.

Mange i landbruket, undertegnede inkludert, satte sin lit til at de rødgrønne måtte klare å få bikket de blå-blå ut av regjerings-kontorene ved valget, men så skjedde som kjent ikke. Vi må leve med at vi fortsatt har en blå landbruksminister, som offentlig uttalt er en liberalist og en politiker som ønkser raske og irreversible løsninger for landbruket. Dette gjør at de som trodde vi kunne lene oss tilbake og hvile på at de rød-grønne skulle berge oss må tro om igjen, vi må brette opp ermene og faktisk gjøre jobben selv.

Det som derimot er nytt, er at regjeringen ikke lenger har en samarbeidsavtale og et solid flertall bak seg. Regjeringen må nå slåss mer for sine saker, og det er signalisert fra KrF at de kommer til å holde sin landbrukspolitikk høyt i årene som kommer.

Ergo, vi har i dag større handlingsrom enn vi hadde før valget. Vi har faktisk mulighet å bruke stortinget til å få frem skikkelig landbrukspolitikk, men da fordrer det at vi faktisk er på ballen selv! Landbruket har i 5 år nå kontinuerlig forsvart seg mot regjeringens påfunn, men nå er tiden kommet for å selv sette dagsorden og fremme ny politikk.

Troms Bonde- og Småbrukarlag er på ballen, så til de grader, vi har som fylkeslag gått i bresjen for utviklingen av ny landbrukspolitikk. I 2017 kjørte vi et eget prosjekt med en ekspertgruppe som gikk igjennom nye tiltak og endringer i dagens politikk. Dette arbeidet presenterte vi for landslaget, og det resulterte i at jeg som fylkesleder kom inn i den nasjonale politikkutviklingsgruppen til NBS.

Politisk plattform for hele NBS er nå til revidering, og vi setter vårt klare preg på denne. Fylkesstyret har satt fokuset på tilskudd til bruk av areal foran tilskudd til husdyr. Vi fokuserer på et driftsvanske-tilskudd som baserer seg på vekstsoner, lokalt klima på den enkelte gård og ekte driftsvansker knyttet til små skifter, helling og klimasoner. Vi fokuserer på nydyrkingsstilskudd og vi fokuserer på pantegarantifond som skal sikre at vi også i nord får utbygginger og fornyelse av driftsapparatet.

Bruk av areal, tilskudd til areal skal gjøre økonomien i gras-produksjon og beitebruk så god at den frigjør midler fra nedskriving av kraftfôr. På denne måten får man dreid norsk matproduksjon over til norsk lokal ressursbruk, og vi gjør det uten at bonden skal betale gjennom økte kostnader. Prisøkingen på kraftfôr skal komme etter at bonden er sikret et høyere tilskudd på bruk av areal. Men det skal også forplikte bonden å få økte arealtilskudd. Landet skal se stelt ut, og agronomien skal være god.

På sikt skaper dette en mer bærekraftig og klimavennlig produksjon, og vi får et sunnere og mer legitimt produkt fra landbruket. Om man dreier produksjonen over på gras og beite, med mindre bruk av kraftfôr, vil man samtidig senke avdråtten, minke kjøttproduksjonen og ta mer av landet i bruk. Dette vil gi bedre balanse i markedet, og det vil gi oss et ekte jordbruk tuftet på bruk av jord, norsk jord, der den ligger, ytterst på kysten og øverst i dalen.

Troms Bonde- og Småbrukarlag er dypt involvert i prosessen med ny politisk plattform for NBS, og vi skal sørge for at denne plattformen skal treffe der den trengs, i distrikter, i Troms og der presset mot næringa er størst. Denne plattformen skal inneholde løsninger politikerne ikke kan si nei til.

De neste årene blir en spennende tid!
Æ e så toillat at æ trur vi kan få gjennomslag for viktige ting, her e bare å peise på!

Birger B. Bull
fylkesleder

Januar 2022

Et tilbakeblikk på året 2020 er nødvendig for å se utviklingen i norsk landbrukspolitikk i et litt bredere perspektiv. Da ble det tent et håp om at jordbruket kunne få en høyere status fremover. Året 2021 viser dessverre noe helt annet, bonden viste måtehold i den vanskelige pandemi-situasjonen, som eneste yrkesgruppe. Troms var et av de få fylkeslagene som ikke delte synet i å være måteholden i jordbruksforhandlingene, men ville kreve det vi trenger til fortsatt opprettholdelse av matproduksjonen i Norge. Det som faktisk ble resultatet var at matkjedene posisjonerte seg enda bedre ved å forhøye matvareprisene i butikk.

Det å være leder innebærer å gå i front og lede flokken fremover mot grønnere beiter og peng på bok. Tilbakeblikket gjør meg trygg på at Troms Bonde- og Småbrukarlag er fremst i kampen for å forandre situasjonen til det bedre.

Så er det også et lederansvar i å framsnakke mulighetsrommet, og da tenker jeg på Tromsjordbruket. Troms er den landsdelen med flest muligheter sett opp mot ressursgrunnlaget. Deler av fylket er også godt egnet for økt grøntsatsning, og den muligheten må vi gripe.

Året 2021 har vi benyttet til å så noen frø hos sentrale politikere om mulighetsrommet for Troms. Vi har løftet frem en tanke om nasjonalt senter for arktisk matproduksjon på Gibostad, der grønn og blå sektor samhandler om gode produkter og tidsriktig utdanning for både fremtidige gårdbrukere, fiskere og kokker. Vi har også pekt på mulighetene for å tenke andre inntektskilder, blant annet knyttet til forsvarets tilstedeværelse i Troms.

De uakseptable forskjellene mellom Nordland, Troms og Finnmark har også stått på dagsorden. Litt forenklet kan vi si at Troms ligger i samme tilskuddssone som Nordland men driver på samme premisser som Finnmark. Bare det å få den samme melkeprisen som i Finnmark, hadde skapt hjulpet betraktelig for på optimismen.

Rovviltsituasjonen krever stadig mye arbeid. Vi forsøker å få til en omfordeling, slik at rovvilttrykket i Norges største område med beitedyr reduseres.

Tilbakemeldingene på mye av dette har vært positive, men det tar tid og ressurser. Vi ser at vi trenger enda sterkere lokallag i tiden som kommer. Det er avgjørende at vi er til stede i lokalmiljøene og engasjerer oss i både enkeltsaker og mer overordnede spørsmål. Sterkere lokallag gir også sterkere representasjon innad i NBS, og gir oss mulighet til å påvirke politikken i den retningen vi ønsker.

Dette har vært et arbeidskrevende år med mye å sette seg inn i, som det ofte blir etter et lederskifte. Det blir heller ikke mindre å gjøre i tiden som kommer, for Troms skal ha sin rettferdige del av Hurdalsplattformens målsetning om økt selvforsyning og bedre utnytting av utmarksbeiter.

2022 ser ut til å bli et skjebneår for Tromsjordbruket. Det er viktigere enn noen sinne at vi er synlige og tydelige, både lokalt og på fylkesplan. Jobber vi sammen og bygger hverandre sterke, kan vi oppnå mye!

Frank Valø
fylkesleder

Navn i Troms Bonde- og Småbrukarlag

Fylkesledere gjennom tidene

1921-1937	Harald Larsen, Ramfjordnes, Tromsø
1937-1946	Sverre Johan Meier Høybakk, Flesnes, Kvæfjord
1946-1968	Ingvald Nilsen, Sandstrand, Skånland
1968-1975	Kjell G. Jacobsen, Tromsdalen, Tromsø
1975-1981	Hjalmar Pedersen, Storsteinnes, Balsfjord
1981-1983	Lill Treland, Salangen
1983-1985	Svein Erik Eilertsen, Tromsø
1985-1988	Inge Storsteinnes, Lyngen
1988-1989	Øyvind Frihetsli, Målselv
1989-1992	Aina Edelmann, Lyngen
1992-1995	Magne Elvestad, Nordreisa
1995-1998	Gunnar Eilertsen, Tromsø
1998-2007	Ole Anton Teigen, Lyngen
2007-2011	Berit Nikolaisen, Dyrøy
2011-2015	Margrethe Figved Wikran, Tromsø
2015-2021	Birger Bull, Karlsøy
2021 -	Frank Valø, Lyngen

Kvinneutvalget

Organiseringen av kvinner i egne lag kom fra 1952 og fikk snart stor oppslutning i enkelte bygder. Det sosiale samholdet og interessen for kvinnesaker var viktig i en tid hvor statusen til husmor var låg, samtidig som hun ofte også den reelle driver av småbruket.

Til å begynne med var det bare enkeltstående grupper, men de fikk ganske snart sitt eget fylkesstyre. Leder i dette styret deltok først i lagets fylkesstyre som observatør, men ble etter kort tid en del av fylkesstyret.

Slik var en sikret at minst én kvinne satt i styret og kunne ta opp spesielle kvinnesaker. På det meste var det 32 kvinnegrupper i fylket, med totalt 170-200 medlemmer.

Etter 2002 har det ikke vært egne kvinnegrupper eller kvinneutvalg. Fylkesstyret har overtatt oppgavene, og et av styremedlemmene tillegges særlig ansvar for saker som angår likeverd mellom kjønnene.

Ledere i kvinneutvalget:

1952-1964	Karen Torbergsen, Sandstrand
1964-1967	Solveig Liland, Sørreisa
1967-1974	Inger Mikkelsen, Balsfjord
1974-1981	Lill Treland, Salangen
1981-1991	Berit Lyngmo, Kåfjord
1991-1997	Solveig Steinnes
1997-1998	Utvalget sto uten leder
1998-2000	Aase Berg, Ullsfjord
2000-2002	Gunn Langaas, Stonglandseidet

Fylkessekretærer

Landslaget ansatte to reisesekretærer på 1930-tallet, hvis oppgave var å holde foredrag om småbrukarspørsmål, blåse liv i gamle lokallag og stifte nye lag. Små og store bygder i alle fylker fikk besøk. Etter hvert engasjerte flere fylkeslag mer lokale tillitsvalgte til kortere reiseoppdrag. Det ble også arbeidet for å få en lønnet reisesekretær for Nord-Norge, men uten hell. Fylkeslaget vedtok derfor i 1982 å gi en godtgjørelse til styrets sekretær, så denne kunne avlaste lederen. Året etter ble sekretærfunksjonen omgjort fra verv til ansettelsesforhold.

1982 - 1987	Nils Erik Bjørklund, Tromsø
1987 - 1989	Erik Edelman, Lyngen
1989 - 1991	Gunnar Eilertsen, Tromsø

1991 - 1995	Jan Hugo Haugslett, Balsfjord
1995 - 2000	Kirsti Sollid, Lyngen
2000 - 2013	Tor Odin Kjosvatn, Balsfjord
2013 - 2015	Chris Dybvad, Nordreisa
2015 -	Margrethe Figved, Tromsø/Dyrøy

Æresmedlemmer

Arthur Ballovarre, Kåfjord

Johan Reingjerdskog, Salangen, 1982

Hedly Robertsen, Svensby, 1982

Emilie Petra Jensen, Tovik i Skånland, 1982

Håkon Nilsen, Ringvassøy, 1984

Normann Bjørklund, Kvaløya, 1986

Arthur Elvestad, Nordreisa

Hjalmar Pedersen, Balsfjord, 1986

Nils P. Hansen, Kåfjord, 1991

Berit Lyngmo, Kåfjord, 1991

Lagets formålsparagraf

Troms Bonde- og Småbrukarlag er en faglig og næringspolitisk organisasjon, med det til formål å fremme jordbruksbefolkningens faglige, kulturelle, sosiale og økonomiske interesser.

Organisasjonen skal på alle områder arbeide for å skape gode og likeverdige vilkår for alle i jordbruket, ta aktivt del i oppgaver som fremmer trivsel i lokalsamfunnet, og arbeide for økt oppslutning om samvirke i kjøp og salg.

Troms Bonde- og Småbrukarlag er partipolitisk nøytral og uavhengig. Troms Bonde- og Småbrukarlag er tilsluttet Norsk Bonde- og Småbrukarlag.

Vi gratulerer!

Statsforvalteren i Troms og Finnmark

Solheim Fritidsgård

Dyrøy kommune

NIBIO Holt

Nortura

Felleskjøpet

TINE

Harstad kommune
Attraktiv hele livet

Tromsø kommune

Målselv kommune

Karlsøy kommune
-et levende øyrike

Nordreisa kommune
Ráissa suohkan
Raisin komuuni

Lyngen kommune
Alpekommunen i nord

SKJERVØY KOMMUNE

Lyngen Bonde- og Småbrukarlag

BLI MED PÅ LAGET!
Norsk Bonde- og Småbrukarlag jobber for dine økonomiske og sosiale rettigheter. Vi ønsker en ny retning for landbruket og norske lokalsamfunn, som stopper bruksnedleggingа og sikrer norsk matproduksjon i framtida.
Trenger du en organisasjon som har et sterkt medlemsdemokrati, gir deg gode medlemsfordeler og et sosialt fellesskap?
Bli med på laget!
NBS
Norsk Bonde- og Småbrukarlag